

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

бр. 3, година VIII, 31 март 2002 г. Будапеща, Унгария

ТЪРЖЕСТВЕНО ЧЕСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ 3 МАРТ

В БРОЯ ЧЕТЕТЕ:

*Посещението на Янош
Мартони в България*

*Докладът на Сметната
палата*

*Интервю с Габриела
Хаджикостова*

В храма господен

Медолечение

Същност на иконата – II

Живеещите в Унгария българи тържествено отбелязаха 124-годишнината на 3 март – една от най-светлите дати в българската история. На този ден от мрака и пенелищата на петвековното турско иго възкръсна за нов живот свободна България! На 3 март всички българи, където и да се намират по света, тържествено честват националното освобождение на своята Родина. Ние, българите в Унгария, се присъединяваме към целия български народ и се прекланяме пред величавия подвиг на хилядите знайни и незнайни герои, пред подвига на титаните на нашето национално-освободително движение: Паисий, Раковски, Каравелов, Левски, Ботев, Бенковски и др. посветили живота си за освобождение на любимото си Оте-

чество. Ние поставяме значението на тяхното дело до величината и националното измерение на 15 март 1848 г., с които унгарската история обезсмърти имената на Кошут, Петофи, Вашвари, Танчич и др. И за българи и за унгарци тези две дати ще останат вечно живи и святи в паметта на нашите народи.

В чест на 124-годишнината на Освобождението, българските самоуправления в унгарската столица и в страната, съвместно с българските представителства в Будапеща, организираха на 1 март в културния дом на III будапещенски район "Обуда" тържество, домакин на което беше местното наше самоуправление.

След прозвучаване на националните химни на България и Унгария,

Уважаеми Читателю!

Точно преди една година, в мартенския брой на "Български вестник" споделих с Вас някои мисли относно честването от българите в Унгария на националния празник на България 3 март. Сега отново искам да се върна към този празник, но вече с тазгодишна дата и да продължа за малко мислите си там, където преди една година ги бях оставил. Бележката ми във вестника тогава завършваше така: "Значи болшинството от сънародниците ни не правят разлика кой организира един български празник, за тях участието в него идва от сърцето, то е израз на българското чувство, на усещането за принадлежност към една общност, на моралната сила да надживеят временни вражди или дразни в името на българщината, на разбирателството, в името на общото дело за отстояване сплотеността на българската общност. За останалото нека всеки сам си даде отговор." Та тъкмо за това останало и за този отговор искам сега да отворя дума. Естествено, изказвам моето лично мнение, с което не задължавам никой. Да описвам как тази година отпразнувахме 3 март смятам за излишно. Всички интересувачи се знаят това. Искам само да подчертая, че Българското републиканско самоуправление беше инициатор и активно участва в поредицата прояви, посветени на националния празник. Някои от тях бяха отбелязани и от унгарския печат и телевизия. Ако прочетем внимателно поканата за централното тържество в III столичен район ще видим, че организатори са почти всички български самоуправления, а така също и представителства като Българското посолство, Културният институт, Българското училище, Български културен форум, Дунавската комисия. Не е изписано само името на най-старата и авторитетна българска организация – Дружеството на българите в Унгария. То не пожела да участва в общото честване, даже не получихме и отговор на писмото-покана, което му изпратихме. Организира отделно свое честване. Това си е негово право. За сметка на това получихме писмено предложение за сключване на договор за сътрудничество, написано на унгарски език, на който език българското Дружество води кореспонденцията си с нас?! И това си е негово право, езикът на Петюфи и Кошут е изключително богат и изразен. Макар, че и езикът на Ботев и дядо Вазов да не е по-беден. Подобен беше случаят и с предложението ни за общо честване на 85-годишнината на църковната община "Св. Кирил и Методий" и 70-годишнината на храма. Дружеството не прие предложението ни и бяхме принудени да върнем средствата на фондацията, които точно за тази цел бяхме спечелили с конкурс. И сега вече съм съвсем безпомощен – как така искаш да си сътрудничиш с някой, без да вземаш участие в това сътрудничество, което сам предлагаш? Значи искаш нещо, ама все пак не го искаш. Какво е това, което не искаш вече се разбира ясно. Остава да отгатнем какво е сътрудничеството, което Дружеството предлага на БРС, за да участва и то в него. Продължавам да си блъскам главата, но не мога да проумея за какво сътрудничество става въпрос. А Вие, уважаеми Читателю, дали се досещате?

Димитър Цуцуманов

тържеството откри председателят на самоуправлението Иван Караилиев, който поздрави нашите сънародници и унгарски гости.

Слово за националния празник на България, за борбите на българския народ, донесли свободата на 3 март, произнесе Янош Батори, председател на Агенцията за национални и етнически малцинства в Унгария. Ораторът изтъкна, че живеещите в Унгария българи, пазещи националните си традиции и обичаи, с дейността на самоуправленията и своите граждански организации, активно участват в унгарския обществен и културен живот.

С приветствие към присъстващите и към българите в Унгария, се обърна Агнес Зашева, главен секретар на Министерството на културата на България. Тя подчерта, че сънародниците ни в Унгария, макар и далеч от родината, винаги са се чувствали и се чувстват за неразделна част от българския народ и същевременно са предани граждани на своята втора родина Унгария. Тя благодари на унгарската държава за моралната и материална подкрепа на българското малцинство в стремежа му да запази своята национална единичност и самобитна култура.

След приветствените слова се състоя концерт с участието на пианистката Ванина Кунева и женския хор "Те Деум адорамус" с диригент Теодора Димитрова.

Във фойейто на културния дом български народни танци изпълни танцовият състав "Янтра".

Наградата на Българското републиканско самоуправление "3 март" за 2002 година е присъдена на театралната трупа "Малко театро" с ръководител Габриела Хаджикостова.

На тържеството председателят на Българското републиканско самоуправление Димитър Цуцуманов връчи наградата "3 март", състояща се от грамота и 100 хил. форинта, на представителя на "Малко Театро", режисьора Ицван Над.

ИЗЛОЖБА НА ИКОНИ ОТ ГАБОР АГАРДИ

В чест на националния празник на България 3 март, на 22 февруари в изложбената зала на културния дом в III будапещенски район "Обуда" беше открита изложба от икони на известния унгарски артист и майстор-иконописец, носител на званието "артист на нацията" Габор Агарди.

Слово произнесе заместник-главният кмет на Будапеща Янош Шифер. Деца в български национални носии поднесоха букет от 80 рози на известният унгарски артист и приятел на България, по случай неговата 80-годишнина.

Среща с председателя на Църковното настоятелство Иван Маринов

В Българското републиканско самоуправление се проведе среща на членовете на Самоуправлението с Иван Маринов, председател на Църковното настоятелство при Българската църковна община и храм "Св. Кирил и Методий" в Будапеща. Председателят Ив. Маринов бе запознат с работата на Самоуправлението, а от своя страна той направи информация за дейността на Църковното настоятелство, отговори на поставените му въпроси и се проведе приятелски разговор за духовния и църковен живот на българската общност в Унгария.

УНГАРСКИЯТ ВЪНШЕН МИНИСТЪР ЯНОШ МАРТОНИ НА ОФИЦИАЛНО ПОСЕЩЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

По повод на посещението на унгарския външен министър в България, Българското републиканско самоуправление прие следната декларация, която беше предоставена на Унгарската телеграфна агенция:

Декларация

Българското републиканско самоуправление, обединяващо живущите в Унгария българи, проследи с голямо внимание осъществяването в България на 5 и 6 март тази година официално посещение на министъра на външните работи на Република Унгария Янош Мартони. Смятаме, че то е пореден пример за отличните отношения между нашите две родини – България и Унгария, с които ние се гордеем. Особено удовлетворение и радост изпитваме от обявеното в София решение на унгарската страна да се присъедини към съвместното изявление на министрите на външните работи на България, Румъния, Гърция и Турция, направено на 13 февруари 2002 г. в Истанбул. Ясната позиция на министър Мартони, че Унгария е заинтересована от засилен южен фланг на НАТО, в това число и от България показва, че унгарската подкрепа за пълноправно членство на България в НАТО е израз на една последователно отстоявана политическа линия, в полза както на унгарския, така и на българския народ. Като символ на вековното приятелство между тези два народа, ние, унгарските българи от все сърце приветстваме и подкрепяме този жест на унгарското правителство. Уверени сме, че и занапред българи и унгарци ще вървят по един и същи път – този, водещ към обединена Европа.

Представители на българските малцинствени самоуправления в Будапеща и страната взеха участие в полагането на венци пред паметниците на героите от революцията през 1848–1849 година.

Българското републиканско самоуправление благодари на всички български самоуправления в столицата и страната, на всички български представителства и спонсори, които морално и материално подпомогнаха организирането и провеждането на тържеството в "Обуда" в чест на националния празник на България.

ВЕСТИ ОТ САМОУПРАВЛЕНИЯТА

На 7 март в централата на Румънското републиканско самоуправление в гр.Дюла се проведе поредното заседание на "Кръглата маса на малцинствата".

Председателите на малцинствените самоуправления направиха преглед на събитията в предизборната кампания, засягащи националните и етнически малцинства и подписаха обща декларация, в която в дванадесет точки са изложени техните искания за парламентарно представяне на малцинствата, за осигуряване на финансова база за изграждане и развитие на културната им автономия, по-активното им включване в работата на изпълнителната власт и медиите, както и за задълбочаване на връзките им с родината-майка и съседните страни в региона.

Ревизия на Сметната палата

През м.септември 2001 година в Българското републиканско самоуправление бе проведена ревизия на Сметната палата на Унгария.

Проверката беше централна, засягаше периода 1997–2001г. и се проведе в единадесет от тринадесетте малцинствени републикански самоуправления.

Официалният доклад се състои от две части: първата прави характеристика и обобщава финансовото състояние на всички малцинства и техните самоуправления от републикански характер, посочвайки положителните страни, слабостите на счетоводството и нарушенията, които се наблюдават. Втората част засяга всяко едно малцинство поотделно, анализирайки и давайки препоръки от конкретен характер.

Ревизията на Сметната палата установи, че от направените проверки в единадесет републикански малцинствени самоуправления Бъл-

гарското републиканско самоуправление се нарежда между първите три републикански самоуправления, в работата на които не се срещат сериозни пропуски. Дейността на самоуправлението е регулирана и се провежда в съответствие с формулировките на Устава на БРС. Условията за работа са осигурени и отговарят на изискванията. Състоянието на основния капитал и ценните книжа съответстват на законните положения. Финансовото положение на БРС, пропорционалността на приходите и разходите са стабилни, злоупотребите и липси няма. Забележките и предложенията на Сметната палата са от технически характер и не съдържат срок на изпълнение.

На своето редовно заседание на 27 февруари т.г. Българското републиканско самоуправление разгледа подробно и прие за сведение доклада на Сметната палата за ревизията за 1997–2001г.

Писмо от Мишколц

В навечерието на 3 март, денят на Освобождението, българите в Мишколц, вече за седма година поред, се събрахме в училището на квартал "Българска земя". Тук даже и автобусната и трамвайната спирка носят това име. Пред паметната плоча на българския градинар Георги Станев, собственик на земята, върху която сега е построен цял жилищен квартал, положихме венци от името на гражданите на Мишколц, в лицето на кмета Тамаш Коболт, и от името на нашето самоуправление.

На училищния вход посрещнахме гостите, по стар български обичай, с питка току-що изпечена от Малина Данчева, със сол и пипер и чашка ракия. Всеки гост беше окичен с по една мартеничка, направена от 89-годишната майка на Малина.

Между гостите беше и председателят на Българското републиканско самоуправление Димитър Цуцуманов, българи от Будапеща, Дебрецен и околностите на Мишколц, председателката на Паневропейския съюз в нашия окръг, представители на другите малцинствени самоуправления в града, наши унгарски приятели и представители на местните масмедии.

Председателят Янош Вълчев откри тържеството, след което прозвучаха националните химни на България и Унгария. С кратко слово почетохме паметта на падналите за освобождението на България от турско иго герои. Тук не мога да не припомня стихотворението на Христо Ботев "На прощаване". Сега, когато пиша тези редове все още звучат в главата ми думите на поета:

*"Но...стига ми тая награда –
да каже някога народът:
умря, сиромих, за правда,
за правда и за свобода..."*

Детският хор на училището изпълни три български възрожденски песни. Програмата завърши с модерни танци, изпълнени от Ева Вълчева. Но разговорите и доброто настроение, подкрепени от вкусни български специалитети, които ние сами си приготвихме, не ни напусна до късно през нощта.

Макар и далече от Родината, в нас не престава да гори огънят на любовта ни към нея, гордостта ни, че сме чедра на велик народ и на една прекрасна земя, наречена България!

3 март 2002 г.

Д-р Мария Николаева

... и от Дебрецен

*"Обичам българските думи,...
обичам хубавите песни..."*
Младен Исаев

Обичта към всичко българско и родно събра българите от град Дебрецен и техните приятели в ранния следобед на 3 март в клуба на българското самоуправление в града. На гърдите на всеки дошъл грейна мартеница, която стопли сърцата на сънародниците ни, изненада унгарците и зарадва децата, някои от които бяха окичени с по две-три мартенички още от къщи.

Под звуците на българския и унгарския химн присъстващите сведоха глави пред подвига на онези знайни и незнайни бойци, които героично са се сражавали за свободата на България. Събрали се проследиха най-вълнуващите моменти от освободителната война, поднесени от доц. д-р Марияна Стефанова, български лектор в Дебреценския университет.

На звучен български език студенти и ученици рецитираха стихове от Иван Вазов, Петко Славейков, Младен Исаев и Леда Милева. Трептяха от любов и възбуда гласовете на Силвия, Норберт, Иван и Виктор, а изпълненията на гъдулка на Силард взривиха аудиторията и всички се включиха в импровизирания фестивал на патриотични български песни. Спонтанно, за най-добра бе провъзгласена Каталин, етническа унгарка, но с душа и сърце на истинска българка!

Празникът продължи с традиционната трапеза, с погачите, с червеното вино и отлежалата ракия, а завърши с кръшни хора и ръченици, които се извиваха в клуба до късно вечерта. Всички се разделиха одухотворени от патоса и нравствените добродетели на българския народ.

Нека признаем с известна гордост – всички присъстващи на празника българи показваха, че са запазили

дълбоко в себе си като своя Ботевата изповед:

*"Отечество мило любя,
неговият завет пазя."*
М. Стефанова

Будапеща, IX район

На 18 февруари Българското самоуправление в район "Ференцварош" организира полагането на венци пред паметната плоча на първото българско училище в Будапеща, открито на 25 февруари 1918 г. в сградата на ул. "Лонияи" 4. Пред преподаватели и ученици от училището и наши сънародници венци бяха положени от името на българското училище "Христо Ботев", от Българското републиканско самоуправление и Самоуправлението в IX район.

Сигетсентмиклош

Българското самоуправление в Сигетсентмиклош с председател Б. Джонгова, подари за тържеството за 3 март в "Обуда" цветята за артистите и украса на залата.

Пейч

На 25 февруари радиото в гр. Пейч излъчи едночасово предаване "на живо" от седалището на Българското самоуправление, с участието на председателя Йордан Бонев и членове на самоуправлението, които разказаха на слушателите за живота на българите в Пейч и околността и дейността на Самоуправлението.

Театърът за мен е празник

По случай петгодишнината от създаване на “Малко театро” и награждаването му с наградата на БРС “3 март” разговаряме с Габриела Хаджикостова – създател и художествен ръководител на театъра

Как решихте да направите български театър в Унгария? Кой беше подтикът? Каква е целта, която сте си поставили?

Началото на българския театър в Унгария започна с въпроса, който след една моя премиера в немския театър, ми постави Янош Волфарт, който по това време беше председател на Агенцията за национални и етнически малцинства. Въпросът беше дали не смятам да основа театър за българите тук.

Отначало това ми се сруваше повече от невъзможно. Но аз съм човек, който обича предизвикателствата и ето борбата ми с невъзможното продължава вече седма година. Или по-точно през изминалите 5 години невъзможното постепенно се превърна във възможно. Но не крия, че без огромната подкрепа на съпруга ми – Ищван Надъ, който също е театрал, и насърчението и смелостта, която навремето ми вдъхнаха Александър Марков, Петър Петров и Александър Варо, това щеше да остане един въпрос без отговор.

Разбира се “МАЛКО ТЕАТРО” се роди от носталгия, от необходимостта да споделям. Театърът за мен означава празник. Празник на душата. В бездуховното време, в което живеем душите ни имат нужда от общи празници, от докосване, от красота. А това е задача на театъра.

Мото ми е един цитат от Радичков, когото аз много обичам като автор:

“Както и да съм изпокъсал нишките с моя роден край, винаги чувствам една особена, макар и

съвсем тънка нишка, която още не се е скъсала и мисля, че никога няма да се скъса. Това е нишката на спомена. През целия си живот размотавам все тази нишка. Тя ме крепи и ми помага да вървя. Когато човек помни пътя за връщане, той върви напред по-леко и по-уверено.” За мен “МАЛКО ТЕАТРО” е нишката, пътя за връщане. И така вървя напред по-уверено и като човек и като творец.

Първият подтик беше книгата на Станислав Стратиев “Упражнение по другост” и една песен на Надка Караджова, която слушах четейки. Двете неща толкова дълбоко ме разтърсиха, че реших да направя спектакъл по новелите на Стратиев, в който много силно да присъства българската народна песен. Роди се нещо, което в последствие стана специфично за театъра ни – да

градим спектаклите си върху литературен материал от български писатели, като поставяме много силен акцент на елементи от българския фолклор. На този принцип са изградени спектаклите “Упражнение по другост”, “Пеперуда” и “Фолклорна магия”.

Целта е докосването до човека. Целта е една мисия – разпространението на българската култура сред местните българи и сред унгарската публика. Затова играем спектаклите си и на унгарски. Целта е емоционално да заразяваме хората, да предизвикваме размисъл, да провокираме, да накараме хората поне за един час да забравят хаоса, който ни заобикаля, да ги накараме да си спомнят...

Какви са проблемите на една театрална формация като вашата? Езикова среда, принцип на подбор на репертоара, как са подбрани актьорите, лесно ли е да оцелееш на това поприще?

Принципът ми при съставянето на репертоара за всеки сезон е създаването на 4 постановки: един спектакъл за възрастни, един за деца, една литературно-музикална вечер, в която представяме съвременните български автори и реконструирането на един български обичай. Това е борбата, която вода за спасяването на изчезващите традиции и на една уникална култура.

Актьорите подбирам съобразно постановката и изразните средства. Нямаме други български актьори, но имаме ценни творци. Творци като Роза Банчева, Александър Варо, Теодор Радевски, колеги от движенческите театри в Унгария, тан-

цъорите на “Янтра”, “Росица” и “Мартеница”. Те стоят на сцената. Творят с нас Ишван Над – режисьор, Лили Зафирова, Данчо Мусев, Анна Салаи – хореографи, Клаудия Орос – художник по декор и костюми, Росен Русев – художник, не би ми стигнало място да изброя всички по име.

Дали е лесно, честно казано – не е. Понякога е трудно до болка и отчайващо. Когато човек има сериозни творчески амбиции и не е изпълнен с безразличие. Но аз обичам предизвикателствата. Въпреки, че да се занимаваш с култура в днешно време си е, както обичам да казвам на шега, чиста проба партизанлък. Всяка година започва от нула. Не от гледна точка на идеи. Слава богу идеите са все-повече. Но начинът да ги осъществиш все по-труден. Всяка година започва с монолога на Хамлет – “Да бъдеш или да не бъдеш”. Емоционално-творчески си казваш – ще бъдеш. Но обстоятелствата ти диктуват – няма да бъдеш. Т.е. финансовите възможности на една такава трупа, която няма държавна дотация. В крайна сметка благодарение на професионалния си фанатизъм правим по 4 постановки на година, със средства, от които другите театри не биха се заели да направят дори една постановка. Тази година например, ако не беше финансовата подкрепа на министъра на културата на Унгария – Золтан Рокенбауер, трябваше да преустановим дейността си.

Понякога ми е много трудно, защото за разлика от държавните театри, в които работя и в които единствената ми задача е да играя на сцената, в “Малко театро” от административната работа, през пренасянето на декора и реквизита до измитането и измиването на сцената и изиграването на спектакъла, всичко лежи на моя гръб и на гръба на Ишван. Не можем да си позволим да поддържаме цял щаб за това, както би било редно. Понякога си казвам, че още една кутия с рекинги в ръцете ми и ще зарежа всичко. Но се зачитам в някоя новела, чувам някоя българска песен и филмът в главата ми тръгва, прожекторът свети.

Разкажете ни за вашите успехи. Наскоро честваште 5-годишнината от създаването на театъра.

Кои са най-близките до сърцето ви успехи?

Най-големият успех за мене е фактът, че още не сме се предали. Че в течение на тези 5 години спечелихме съмишленици сред тукашната творческа интелигенция. Че спечелихме публика. Че получаваме писма след спектаклите с молба да изпратим текстовете, прозвучали в представлението, защото посланието е стигнало до сърцето на зрителя.

Успехът? Успехът са 24 постановки за 5 години: куклени спектакли, спектакли за възрастни, музикални кабареа, рецитали, литературно-музикални вечери, реконструирани и пресъздадени под формата на спектакъл народни обичаи. Успехът? Повече от 50 творци от България и Унгария, които са ни сътрудничили и многобройните зрители, с които празнуваме заедно...

Най-близки до сърцето ми са: на първо място спектакълът ни “Упражнение по другост” – първата ни рожба. Той се роди и след един дълъг период, когато от България не гостуваха никакви театрални постановки и хората бяха зажаждали за театър и за българска реч. Много обичам “Фолклорна магия” и “Пенсера” и новата ни “Коледна приказка”.

Планове за бъдещето? /в личен план, с театъра/ Друга дейност извън театъра? Връзки с други формации в Унгария и България.

В личен аспект никога не планирам. Обичам неочакваностите, провокациите на съдбата. Единственото нещо, което си пожелавам е здраве и сила за семейството ми и за мен. За да устоям. И време да отгледам сина си Кирил. Да го “заразя” с “българското”, да му предам красотата в живота и традициите на българите, духовната им сила. Но ми се струва, че той вече е тръгнал по пътя и размотава на свой ред нишката...

За Малко театро – 4 премиери: “Концерт от другата страна” – спектакъл по пиесата на Станислав Стратиев “От другата страна”, спечелила наградата за драматургия на БиБиСи в Лондон. Спектакъл смесица на слово, аудиовизуална техника, движение и

автентични български песни обработени за 4 саксофона. Очакваме това да бъде най-мощната ни продукция досега, чиято премиера ще бъде в театър “МУ” през декември. С нея ще участваме на фестивала на малцинствените театри в Унгария.

“На игра” – музикално-ритмичен спектакъл за деца, изграден в/у български пословици и скоропговорки.

“Хамлет, XX век” – спектакъл протест за човешкото насилие по произведения на български и унгарски автори. Премиерата ще бъде на 11 септември.

“Лазарки” – фолклорен спектакъл пресъздаващ лазарския обичай по материали от частния ни архив.

Друга дейност извън театъра – продължавам да бъда един от организаторите на Международния фестивал за съвременна драма, който се провежда всяка втора година в Будапеща. Щастлива съм, че по поръчка на фестивала през последните 3 години бяха преведени 5 български пиеси.

По този начин съм и в непрекъснат контакт с бившите си колеги в България и с много от професионалните театри там. Поддържам връзка и с много от бившите си студенти във ВИТИЗ, където преподавах в продължение на две години. Много от тях са вече известни актьори, театрални директори.

Продължавам да пея в оркестъра на Слободан Вертетич. Репертоарът ни се състои предимно от български песни. Тази година се готвим да издадем компактдиск.

Продължавам да ходя на етнографски експедиции в България, за да събирам обичаи, песни, етнографски предмети, от които правим спектаклите си.

Продължавам и работата си като председател на Фондацията за алтернативно изкуство. Една от целите ѝ е да играе безплатно представления в домове за деца и приюти. Това са много разтърсващи срещи. Играем също и два от куклените спектакли на “Малко театро” на унгарски. С това давам израз на убеждението си, че една от задачите на театъра и на хората на изкуството е да раздават обич.

КУЛТУРНИ ВЕСТИ

Концерт на хор “Те Деум адорамус” в катедралата “Матияш”

В чест на националния празник на Република България 3 март, българският посланик в Унгария Светлозар Панов и неговата съпруга, със съдействието на Българското републиканско самоуправление, организираха на 27 февруари в будапещенската катедрала “Матияш” концерт на софийския хор “Те Деум адорамус” с диригент Теодора Димитрова, на който бяха поканени членовете на дипломатическия корпус и представители на българските институции и организации.

Изложби в Българския културен институт в Будапеща

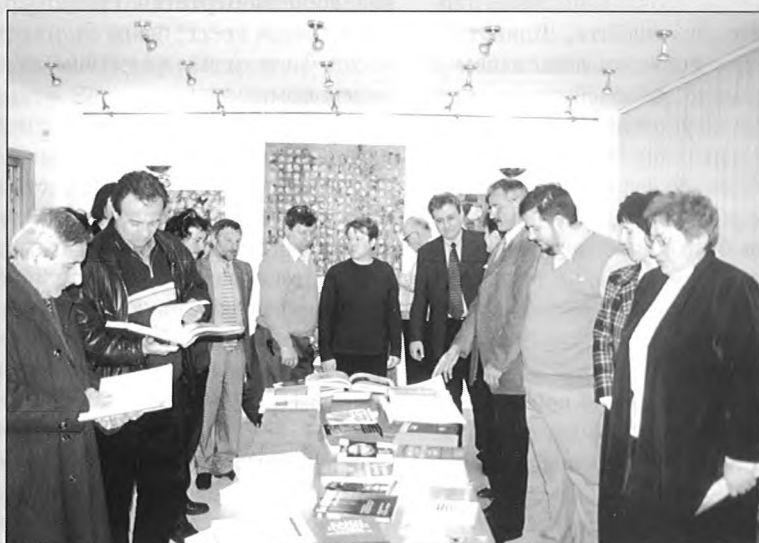
На 19 февруари беше открита изложбата-акварел на българската художничка **Андреа Константинова**. Слово произнесе художникът **Росен Русев**.

* * *

Съвместна изложба на **Естер Кнейс**, гоблен и **Мелинда Кадар**, дизайн-вътрешно обзавеждане, беше открита на 18 март със слово от унгарския изкуствовед д-р **Габор Поган**.

Будапеща

Библиотеката на Българското републиканско самоуправление беше обогатена със 160 книги, закупени от България. Книгите са главно справочна и историческа литература – речници, енциклопедии и др.

Изложба на български книги

По повод националния празник на България 3 март в изложбената зала “България” на Българското републиканско самоуправление на ул. “Лоняи” 41, беше открита изложба от български книги на историческа тематика, подарени от издателството на БАН в София. Слово произнесе **Александър Марков**, председател на Културната комисия при Самоуправлението.

Трети март – начало на новата българска история

На 2 март, в навечерието на националния празник, в Българския културен дом тържествено бе отбелязана 124-та годишнина от освобождението на България и възстановяването на българската държава. Празникът започна с внасянето на знамето на Дружеството. Под звуците на български марш и съпроводени от ръкоплясканията на публиката знаменосците Ангел Симеонов, Владимир Енчев, Димитър Кушев и Марин Симеонов преминаха през залата и застанаха със знамето на сцената. След българския и унгарския национален химн в залата прозвуча и “Многая лета”. Старият ритуал, изпълняван от десетилетия в Българския културен дом, развърлува мнозина.

Приветствие по случай празника – в отсъствие на посланика – поднесе Емил Гендов, съветник в посолството на Република България. От името на Управителния съвет на ДБУ слово произнесе заместник председателят Николай Велков. И двамата оратори изтъкнаха значението на трети март в новата българска история. На 3 март 1878 г. в малкото селище Сан Стефано, близо до Цариград, е подписан мирният договор между Русия и Османската империя, с който завършва Руско-турската война от 1877-1878 г. С него – след петвековно османско владичество – се възстановява българската държава в нейните етнически територии: Мизия, Тракия и Македония. Санстефанска България никога не се осъществява, но тя става мираж за много поколения българи. На Берлинския конгрес през юли 1878 г.

страната е разпокъсана, самостоятелното българско княжество е сведено до Северна България и Софийската област, а страната ни преминава през много трудности до обединението си в днешните граници.

В концертната програма бяха включени рециталът “От Калофер до Околчица”, постановка на Гинка Василева – учител по български език и литература в БУСЕУ “Христо

Ботев”, изпълнения на пиано на Ваняна Кушева и танцовия състав “Росица” с ръководител Анна Силан.

Ученическият спектакъл събуди симпатии не само поради участието на младите момчета и момичета от училището, а и поради направеното усилие да се разчупи традиционната форма и да се предизвика интерес и у зрители, и у изпълнители. Във всеки случай личеше, че учениците “играят” с удоволствие това представление. Ваняна Кушева е родом от Поликраище, тя концертира от 8-годишна възраст; след уроците по пиано и музикалните школи завършва Държавна музикална консерватория в Пловдив. На концерта тя се представи с три изпълнения на творби на Шопен, Рахманинов и Чайковски. Разбира се, най-бурни овации събра танцовият състав “Росица” – вече попорасналите танцьори започнаха изпълнението си с представление на най-новата смяна: 6-7 годишни малчугани, които още с появата си изтъкнаха ръкоплясканията на публиката, но много скоро доказаха, че ги заслужават не само защото са малки, а и защото вече са научили доста неща. Българските ритми, българската музика отново бяха тези, които развълнуваха до сълзи мнозина от присъстващите.

След концерта участниците в тържеството чукнаха на здравици с чаша червено вино. В библиотечната зала се състоя прожекция на документалния филм “България отново” и на игралния филм “Опълченците на Шипка”.

Турнир по табла

Първият турнир по табла, който се състоя на 16 февруари, привлече 26 участника от 10 до 79 годишна възраст. Първа награда получи Владимир Киров, последван от Васил Атанасов, Анани Апостолов и Венци Тихов. Най-възрастният участник в турнира бе Васил Атанасов, а най-младият – Виктор Сабо. Жените бяха представени от Пестя Маринова. Предстоят и други турнири, сподели организаторът Мартин Удварен.

Празник на училището

На 18 февруари в БКД бе отбелязана 84-тата годишнина от основаването на българското училище в Будапеща. На тържеството ученици от училището изнесоха концерт, който започна с рецитал, посветен на патрона на училището Христо Ботев. В сценичните изяви взеха участие всички възрасти – от детската градина до преподавателите. Гост на вечерта бе и българската певица Роси Рос, с чиито изпълнения завърши тържеството. По случай годишнината е издаден юбилеен брой “Училищен вестник”, в който намираме сведения за миналото на училището, текстове за патрона Христо Ботев, училищна хроника и интервюта с ученици от училището.

Рожден ден

Навършиха се две години от основаването на женския танцов състав “Зорница”. Според Лили Зафирова, ръководител на състава, това е първата танцова трупа в Унгария, която обединява жените, майките и може да стане основа за създаването на женска организация на българите тук.

Отчетно събрание

На 10 март в БКД се състоя редовно общо събрание на ДБУ, на което бе отчетено, че са изплатени дълговете от предишни години и финансовата година е приключила с печалба от 11.5 млн. форинта. В плановите за следващата година се предвижда да се заделят близо 8 млн. фор. за културна дейност. Предстои и голяма реконструкция на Културния дом в три етапа, за да се превърне в истински модерен център на стопански и културен живот.

Земляческа среща

На 16 март българите от Варна, живеещи в Унгария организираха земляческа среща, която се състоя в БКД.

ПРАВИЛА НА ПОВЕДЕНИЕ В ДОМА ГОСПОДЕН

*“Бог не е Бог на безредие, а на мир...
Всичко да стане с приличие и ред!”*

Бог е нашият небесен баща и за нас, неговите деца, вратите на всеки храм са отворени за всички, които желаят да го посетят: бедните и богатите, щастливите и нещастните, учените и неуките, праведниците и грешните!

Истинският християнин се подготвя за празничната служба още привечер, защото по древна традиция църковните празници започват след залез слънце напредшния ден.

Домът му е празнично подреден, кандилото гори пред иконостаса, вечерята е предимно от лека храна, казва си вечерните молитви и ляга с мир в душата. Сутринта преди служба, не се яде и не се пие нищо, за да приемем нафора - онази осветена частичка пшеничен хляб, която свещеникът дава в края на литургията - за духовно и телесно здраве, вместо причастие.

Когато забие църковната камбана, онзи, който обича Бога, оставя земните си грижи и с духовна радост, благоговение и страх Божий, тръгва към неговото свето обиталище, като по пътя си казва инсусовата молитва: “Господи Исусе Христе, Сине Божий, помилвай мене грешния.”

Грешно и неприятно е за дошлиите преди нас, ако влезем в храма, когато богослужението е започнало! Ето защо, в първите християнски векове, вратите на храма се затваряли и не се допускали закъснелите.

Влизането, както и присъствието в храма е различно от всяка друга обществена сграда. Още в предверието му, благочестивият християнин се прекръства бавно и с благоговение, като събира изравнените краища на палеца, показалеца и средния пръст на дясната ръка, а другите два пръста прибира към дланта. С така събраните пръсти богомолецът докосва /осенява/ най-напред челото - за освещаване на ума, после долната част на гърдите - за освещаване на чувствата и

накрая, от дясно на ляво, плещите - за освещаване на телесните сили. Тези три така събрани пръста символизират Св. Троица, както и равенството на Нейните три Лица, а двата прибрани към дланта пръсти - Божествената и човешката природа на Исус Христос.

Мъжете влизайки свалят шапки и застават чинно в дясната половина на храма, докато жените остават забрадени с кърпа и заемат лявата половина. Облеклото трябва да е прилично: жените не бива да бъдат облечени екстравагантно в панталон, нито в къси рокли и поли, нито в дрехи с дълбоко деколте. В Божия дом да идват неначервени, ненапарфюмирани крещтящо и без грим, помнейки думите на апостола: “Жените, облечени прилично, със срамежливост и целомъдрие да се гиздят, не със злато или бисери или драгоценни дрехи, а с добри дела, както прилича на жени, които се посвещават на благочестие” 1Тим.2:9 10

Влизайки в храма, богомолецът си купува свещи и записва имената на своите живи и починали близки, които свещеникът споменава в молитвата след пресъществяването на даровете. А закупените свещи се запалват една от друга и се оставят на свещниците срещу иконостасните икони на Исус Христос и на Св. Богородица и накрая - свещите за упокой. Похвално е, ако през това време тихичко произнасяме следните молитви: “Господи, Исусе Христе, приеми тази малка моя жертва за всичко, което е добро и полезно за мене, грешния, за моите роднини, приятели и близки!”; “Майко Божия, защити ме под твоя покров!” и за починалите: “Господи, упокой душите на твоите починали раби /имената/ и направи вечна тяхната памет!”

Грешно, неприятно, а и неприлично е седа приказва в храма. Ако срещнем познати, поздравяваме ги с мъчаллив поклон, без да се вглеждаме в окръжаващите ни богомолци, като избягваме техните любопитни погледи. Когато заемем

някое свободно място, препоръчително е да се вгълбим в молитвата и с искрени чувства да вникнем в съдържанието на хоровото песнопение и възгласите на свещенослужителя.

Кога може да се стои прав, кога да се сяде по време на службата или да се коленичи - Църквата съветва следното: здравите да стоят прави през цялата Св. Литургия, немощните да сядат, но да стават при четенето на Евангелието, на Малкия и Великия вход, при пееенето на “Тебе поем” и “Отче наш”. Коленичи се на “Тебе поем” и на “Отче наш”, но не и в неделя, защото тогава е станало Христовото възкресение.

Прекръстването и поклоните не се извършват произволно и безразборно. Правилно е да се прекръства всеки път, когато чуем да се чете или пее трисветото Божие име - на Отец, Син и Св. Дух, а поклоните да правим, когато чуем в прочетеното или в изпятото глагола “покланям се”! Поклони се правят още когато целуваме икона, Евангелие или Св. мощи, като при навеждането докосваме с пръстите на дясната си ръка земята.

След проповедта в края на службата миряните се подреждат пред солея, зада получат нафора, като първи са мъжете, а след тях жените. Осветеният хляб /нафора, антидор/ се поема с дясната шепа, под която е сложена кръстообразно лявата и след като отмине свещеника, християнинът навежда уста и като внимава да не падне от нафората нищо на пода, я приема до трохичка. После се покланя и целува някоя от иконите, прекръства се на изхода и отива в дома си да преподнесе църковното благословение на членовете на семейството си.

Изпълнявайки старателно предписанията на Св. ни Църква, християнското семейство издига благолепното си и изпросва от всеподателя Бог собственото си спасение и това на своите близки.

ГЕЗА ФЕХЕР (1890–1955)

Професор Геза Фехер принадлежи към онази генерация в унгарската наука, която е дала на света плеяда от учени – носители на Нобелова награда: Сент-дюрди, Нойман, Телер, Вигнер. Историческите си изследвания той извършва и базира върху широкия спектър на сродни науки. Освен следването по специалността класическа филология, той учи немски, френски, турски, руски, занимава се с проблемите на унгаро-финската лингвистика. Още отрано научният му интерес е насочен към българската и унгарската история от VII–X век.

От 1922 г. работи в България. За кратко време в многобройни студии, популярни издания публикува свои изследвания. Издава образцов том с паралелен текст на френски и унгарски език за археологическите паметници на българо-тюркската култура. („Паметниците на прабългарската култура“) Той въвежда в научната литература термина „прабългари“. Неговата дейност издига изследванията за прабългарите на ново, по-високо ниво. За научните си постижения през 1943 г. е избран за член на Българската академия на науките. Като най-интересен в научно-изследователската му дейност се откроява неговият опит да разчете надписите около Мадарския конник. В частта пред гърдите на коня успява да разчете текст, в който се говори за от-

ношенията между хан Тервел и византийския император Юстиниан Втори. Този текст и преводът на Фехер и днес остават единственото сигурно място в надписите. Ученът е автор на първата монография за Мадарския конник – важен научен принос от международен аспект. Изключителната популярност на изследванията около релефа и разчитанията на Геза Фехер предизвикват отсичането на български монети с образа на Мадарския конник.

По време на двадесетгодишния си престой в България Геза Фехер работи за развитието на българо-унгарските културни взаимоотношения. Личните му връзки с Цар Борис III, дейността му като един от основателите на ун-

гарския културен институт в София, работата в подготовката на унгарско-българската културна спогодба от 1941 г., контактите му с най-изявените представители на българската научна и културна интелигенция – всичко това е доказателство за високи хуманни и човешки идеали. През 1946–1947 г. по неизяснен досега сценарий срещу него започва компрометираща кампания в България, Унгария и Съветския съюз. Той е обвинен в преувеличаване на ролята на прабългарите в създаването на българската държава и в подценяване способността на славяните да създадат своя държава.

При все, че изминалите десетилетия не потвърдиха всички тези на Геза Фехер, като цяло утвърдиха значението, което той отдава на прабългарския етнос, на народа на хан Аспарух, който – както сочат все по-убедително научните проучвания – действително е имал родствени връзки с превземачите в края на IX век Карпатския басейн маджари на Арпадовия род.

Изследванията на Геза Фехер доказват, че ролята, която изиграват в историята на цивилизацията двата етноса, създавайки стабилна държавност за народите на Карпатския басейн и Балканския полуостров, е решаваща от гледна точка на съвременето им и почти половин хилядолетие след това.

БЪЛГАРСКОТО ГРАДИНАРСТВО И БЪЛГАРСКИЯТ ВЪЗРОЖДЕНСКИ ДУХ

Много и разнопосочни са направленията на българската емиграция. Но навсякъде тя остава вярна на българския род и възрожденския дух за въздигане на България.

Днес с основание се поставя въпроса: Къде е мястото на хилядите емигранти-градинари в борбите за извоюване на национална свобода на България? Само материалните интереси ли са стояли на преден план в живота на градинарската емиграция?

Несъмнено материалната мотивация в поведението на българските градинари е играла съществена роля в тяхното поведение.

Притиснати от беднотията в родните си краища, те тръгват в чужбина да изкарат някоя пара, за да нахранят гладуващите гърла в къщи. Поставени на най-ниското стъпало на живота, в стремлението си да

се измъкнат от това положение и да живеят добър, спокоен живот, те живеят скромно и пестеливо, заключвайки с по два катинара сандъка с парите.

Но когато стане дума за народната борба, за свящото дело „в ползу народу българскому“, кесните се разгърват и благородните деяния нямат край. Стиснатите лясковски газди строят и своя град училища, изпращат младежи да се учат в странство, пряко подпомагат революционното дело с пари. По този начин в Лясковец израства голяма на брой интелигенция и не случайно след Освобождението във всички висши държавни учреждения има много лясковчани.

След разпускането на Втората българска легия Левски се разболява от стомаш-

на болест и спешно трябва да бъде опериран. В този критичен за него момент Стоян Попчанев от Лясковец събира от свои съграждани, градинари около Белград 15 минци и ги предава в услуга на изпадналия в беда Апостол. По него време Левски поддържа връзки и с други гурбетчии, градинари. След разпускането на легията той, заедно с Кирил Сяров е в Крайова. За да продължи по-нататък пътя си му било необходимо тескере. Стакова го снабдява лясковчанинът Моско Беров, който заедно с братята си Панайот и Христо има зеленчукова градина в Крайова. Левски получава тескерето на брат му Панайот, а Сяров – на друг познат градинар. Моско Беров преобладава двамата революционери като градинарски работници и ги завежда

на свищовската скеля, където ги настанява в хан. Беров събира средства от градинарите и ги предава на Левски. Лясковските газди организират снабдяването с барут за подготвяното Априлско въстание: Барутът е закупен във Виена и напълнен в стомни с двойна глеч. След това нареждат стомните в кафези със слама по два реда в кафез. На горния ред празни стомни, а на долния – пълните с барут. Така опакованите стомни дядо Калчо Пасков от Лясковец стоварва в Лом или Видин, където срещу известен бакшиш даден на турските власти, те влизат в България и с керван от коли са превозени в определени места, плевници, където оставяват пълните, а празните разпродават на населението.

Лясковските газди дават средства за издръжка печатницата на Любен Каравелов в Букурещ.

Известно е, че четите на Панайот Хитов, Филип Тотю, Хаджи Димитър и Стефан Караджа и на Христо Ботев се подготвят и обучават в българските градини в Румъния. Четниците се набират също измежду младите буйни градинари, като преди търгването им са разквартирувани по градините, където получават храна и градинарско облекло и където имало запазени места и за старите хъшове. Преди да потегли за България Ботев посещава градината на Колю Пенев Бахчеванов от с. Млечево Севлиевско и поискал от газдата три момчета за четници. Газдата пожелал да откупи момчетата, понеже те му били единствените продавачи измежду 92 души работници, и Ботев се съгласил. За трите момчета Колю Бахчеванов заплатил на воеводата 30 златни наполеона. Нещо повече: на кораба “Радецки” четниците на Христо Ботев се качват облечени

в градинарски дрехи, дадени от българските градинари, като най-удобно прикритие. Те получили строгата инструкция да казват че отиват на бахчеванжилък в Сърбия и Унгария.

Легендарният български воевода Панайот Хитов също се е занимавал с градинарлък. Тъстът му (бащата на съпругата му Бойка Люцканова) е търговец на зеленчукови семена, които сам произвежда. След дълго скитане из Балкана през лятото на 1865 година П. Хитов се установява в Зайчар-Сърбия, където наема градина и се занимава с градинарство. По-късно този градинарски занаят служи на воеводата като удобно прикритие в неговата революционна дейност.

Това с част от влога на градинарите към революционното дело в България.

Първите градинари от Поликрайще са Никола и Иван Сърневи, и братята Тодор Нейков-брадата и Марин Нейков-брадата, който се установил като газда в Пloeщ. Сърневи подпомагат материално просветното и религиозно дело в родното си село, а Тодор Нейков заедно с брат си Марин Нейков изоставят градините си и се включват в българското опълчение. Другата заслуга на българския газда в Пloeщ Марин Нейков-Брадата е, че подпомага материално Никола Петров в неговата кариера като борец до спечелването на званието “Най-силният човек на земята” в края на XIX век на световните борби в Париж.

След Освобождението братя Нейкови и братя Сърневи заедно с други градинари събират средства за построяването на един от най – големите селски храмове в България – църквата “Св. Марина” в Поликрайще и закупуване на камбаната.

Шестима са участниците в българското опълчение от Поликрайще, които напускат градините си в Русия и тръгват на помощ на своите поробени съотечественици. Сред тях е най-младият опълченец Пеню Кушев.

Друг градинар, създал голямо материално състояние в Унгария, е Петър Хаджипетков от Поликрайще, който през 1885 г., подбуден от родолюбиви чувства дава на родината си заем от 4 милиона златни корони за подпомагане на България в Сръбско-българската война (1885 г.)

Първият градинар от Стражица Димитър Енчев се присъединява към руските освободителни войски и е ранен при Пелуховия мост в Стражица. От с. Драганово към опълченските дружини се присъединява Желю Иванов, който градинарствал в Унгария и имал доста спечелени пари. При вестта за войната напуска Унгария и се записва в 3-та опълченска дружина, като взема участие във всички боеве на опълченците. Наред със знайните и незнайни герои за освобождението на България много от българските градинари мълчаливо извървяват трудния и славен път на борци за българската свобода, плащайки скъп данък за това в хора и материални средства.

Легендарният път изминат от манастирите на Атон до Оборище и от Оборище до Шипка е път на подвизи и чудовни дела на българския народ и българските гурбетчии. Делът на българските градинари за Освобождението на България не бива нито да се надценява, нито да се подценява. С техните дела всеки български градинар в чужбина може да се гордее, особено в наши дни, когато разпръснатите по света българи водят борба за опазване на своята национална самобитност и самочувствие.

Георги Иринков

ОТЗИВИ

...Вестникът е интересен, не знам кой е писал и редактирал разпратения с последния брой “Училищен вестник”, но в него има множество неточности и фактологически грешки. Може би авторът и редакторът трябва да са по-добре информирани. Например, фактът, че българското училище от 1955 г. се е преместило на ул. “Байза”. Аз също съм

възпитаничка на това училище и си спомням, че в началото на петдесетте години то се помещаваше на ул. “Йожеф”, а от 1952 г. на ул. “Байза”....

Димитра Кушева

Из писмото на камерна хорова формация “Te Deum Adoramus” – София:

...Особено ми е приятно от името на камерна формация “Te Deum Adoramus” и лично от свое име да поднеса искрената ни благодарност за отправената покана за

участие на нашия състав в тържествата в Будапеща по повод Националния празник на България – 3 март. Щастливи сме, че избрахте нас за това престижно участие... Искрено се надявам, че сме успели да представим в най-добра светлина културните традиции и духовните възможности на народа ни. Сърдечно благодарим на Вас и всички организатори за топлия прием и добрата организация на концертите ни...

Теодора Димитрова –
ръководител и диригент на
Камерна формация
“Te Deum Adoramus”

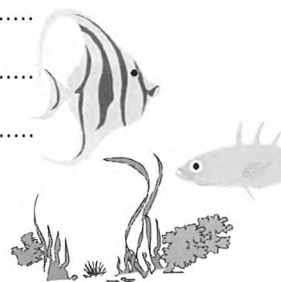
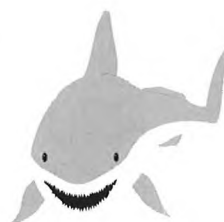
В ЛЯВАТА КОЛОНКА СА ИЗБРОЕНИ ДУМИ,
А В ДЯСНАТА Е ТЯХНОТО ЗНАЧЕНИЕ.
СЪЕДИНИ ГИ! В СКОБИ СЛЕД ДУМИТЕ
ВЛЯВО ИМА ПО ЕДНА БУКВА.
ВПИШИ Я ПРЕД ДЯСНАТА КОЛОНКА!
ПРИ ПРАВИЛНО РЕШАВАНЕ ЩЕ СЕ
ПОЛУЧИ ИМЕТО НА ДЪРЖАВА В ЕВРОПА.

ПРОЛЕТ	(К)	☐ РАСТЕНИЕ
МРАВОВАД	(Р)	☐ ДЪРЖАВА
ЛОНДОН	(Б)	☐ ПЛОД
МИШ-МАШ	(Н)	☒ И ЗЕЛЕНЧУК
ЗЕЛЕН	(И)	☐ СЕЗОН
МАЙКА	(Т)	☐ ДРЕХА
ЦВЕТЕ	(В)	☐ СТОЛИЦА
РОКЛЯ	(О)	☐ ЖИВОТНО
ЕГИПЕТ	(Е)	☐ ЦВЯТ
ФЕРАРИ	(А)	☐ РОДНИНА
ПРАСКОВА	(Л)	☐ АВТОМОБИЛ
ДОМАТ	(И)	☐ ХРАНА
АТЛАНТИЧЕСКИ	(Я)	☐ НАПИТКА
ЧАЙ	(И)	☐ ОКЕАН

РАЗБЪРКАНИ БУКВИ

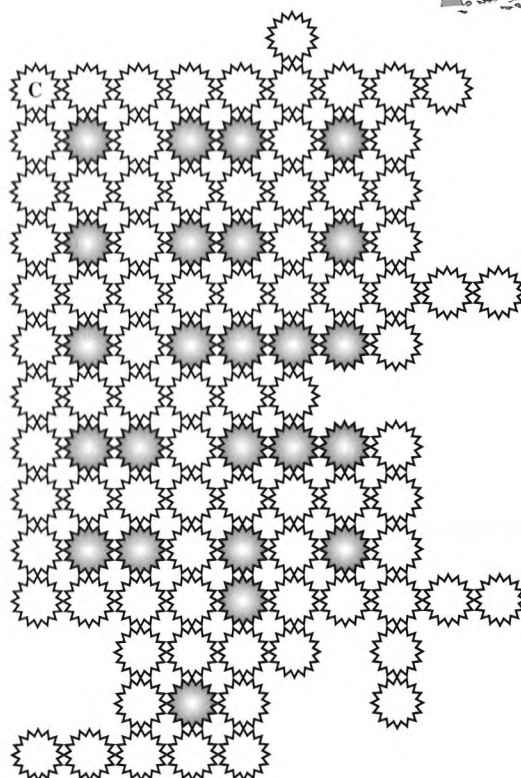
ПОДРЕДИ И ЩЕ РАЗБЕРЕШ КОИ РИБИ СЕ
КРИЯТ ЗАД РАЗБЪРКАНИТЕ БУКВИ.

РШААН
УКСРМЯИ
АЕФЛК
ААУКЛ
УОКСТР
ЪЪСПТРАВ
ДМЛПААУ
ФАИДСР
ЯАНМР
МОС
КЩАУ
ААЦ
РААНТКА
ЕЕФЛР
ЪОГСМ
.....

СЪСТАВИ КРЪСТОСЛОВИЦА!

КАЛПАВ, МИНУВАЧ, ИЛАЧ, ТУРИСТ,
СТЪЛБА, ЕЗИК, ОВЧАР, ПИР, ИЗВИКА,
ЛАПИ, РОЛЕР, ИЛ, ВАРИ, СИНГАПУР,
СИМУЛАНТИ, РАВНОВЕСИЕ, ДЕЧИЦА,
НАДВИВАТ, СЪСТРАДАНИЕ

М. Т.

МЕДЪТ КАТО ХРАНА В ДЕТСКАТА ВЪЗРАСТ

Първите съобщения, свързани с използването на меда в детското хранене датират приблизително 900 г. пр.н.е. На новородените давали смес от мляко, мед и масло. В източната медицина (Китай, Индия, Япония) било прието да се слагат по няколко капки мед в устата на новородените, преди да се поставят на майчината гърд. Днес, съвременните химически и биологически анализи показват, че благоприятното съчетание на хранителните вещества в него не обременяват храносмилателната система на детския организъм с допълнителна обработка.

Медът е готова храна, която 100% се усвоява от организма. Благоприятното му въздействие върху подрастващия организъм се вижда и от опитите на Л. Ангелов, който проследява влиянието на меда върху птичи зародиши. На кокоши (инкубирани) яйца той прави едва видими отвори, през които инжектира малки дози мед и дупчиците запечатва с восък. От яйцата се излюпват пилета, растежът на които е ил по-бърз, от този на контролните (без мед) яйца. По развитие и тегло пилетата изпреварвали контролните, като по-

казали по-голяма жизнена активност още в най-ранна възраст. Биологичната активност на меда проличава и от опитите на руските професори К. Чребнишки и С. Кайлан. Те установили, че мед, разтворен във вода вдъхва живот на отделените от дърветата и обречени на увяхване клонки от жасмин, клен, чимшир и др. Това дало основание да се направи извода, че медът съдържа и фактори на растежа. Д-р Лугингар (педиатър от Ню Йорк) препоръчва използването на меда като храна на новородените, тъй като той не предизвиква ацидоза (киселинно натравяне) – бързото му всмукване от тънките черва предотвратява ферментацията, а неговите свободни киселини способстват абсорбирането на мажинните. Много са учените, доказали, че медът не само подобрява храненето, но и унищожава попадналата патогенна флора в червата, изгонва чревните паразити, отстранява запек и т.н. Тези изследвания доказват предимствата на меда пред другите подсладители, като захар при ползването на обикновеното мляко. Смята се, че когато към млякото се прибави мед, то се доближава по качество и състав до майчиното мляко.

Лъжичка мед към хранителния режим на децата допринася по-голяма полза, отколкото 20-30 г захар. Медът, даван в пропорция 20% оказва не само бактериостатично, но и бактерицидно действие на някои коли бактерии и салмонели. Големото значение на меда се заключава и в това, че неговата висока калорийност позволява да се внесе голямо количество калории с малък обем храна, което е много важно за лишените от апетит деца.

Пчелният мед може да се ползва самостоятелно, но може да се дава с мляко, чай, компоти, сокове и др. Дневната дозировка мед е в зависимост от възрастта на детето и трябва да се движи в границите 1-2 г на килограм тегло, разпределен на 3-4 приема.

Когато се цели подобряване на функциите на храносмилателната система, се предпочитат светлите сортове мед, получени от нектара на цветните растения.

Когато се цели повишаване на хемоглобина в кръвта, се предпочитат тъмните сортове мед, които са по-богати на минерални вещества.

Какви сме.....!?

Януарските хора са търпеливи и сдържани. Всички неприятности понасят стончески, трудно споделят съкровено доричи с най-близките. Януарските жени са с твърд, мъжки характер, потайни и самостоятелни. Горди са и високо ценят независимостта си. Семейният живот с тях не е лесен заради постоянния им стремеж към лидерство, то те са предани съпруги и винаги са готови да подкрепят съпруга си. При това жените са добри кулinari, но не обичат да се занимават с почистване, правят го по необходимост. Януарските мъже са мъжествени и справедливи хора, на тях може да се разчита в труден момент. Те са решителни в постъпките си, често се държат без да се съобразяват с околните, склонни са към неоправдан риск. Снизходителни са към по-слабите, към жените се отнасят с уважение, способни са да простят всичко. Много са горди, притежават силна воля. Прекрасни съпруги са. Януарските деца е добре да носят имена с меко звучене, за да неутрализират излишната твърдост на характера си и да смекчат гордостта си.

Февруарските хора са упорити, настойчиви и твърде неуравновесени, макар че за разлика от декемврийските са способни да се контролират. Характерът им е сложен, непредсказуем, подложени са на нервни сривове. Много са смели, не се боят от трудностите. Решения

вземат бързо, наистина понякога те са неправилни. За разлика от януарските хора те трудно прощават обидите, някои са злопаметни и отмъстителни. Не са склонни да си играят на благородство и великодушие, презират слабите. Прекалено са правилинейни и егоистични. По природа са карриеристи, способни са на не особено благовидни постъпки, за да постигнат целите си, умеят да манипулират хората. Присъщо за тях е, че се хвърлят от едната крайност в другата. Обичат децата, в семействата им често има повече деца.

Мартенските хора са много чувствителни и впечатлителни. Трудно понасят неуспеха и затова бавно се изкачват по служебната стълба. Макар и да проявяват инат и настойчивост, това често пъти е в тяхна вреда. Те са малодушни, нерешителни, лекоранни. Смятат, че не им върви в живота. Ненапразно сред мартенските хора има много неудачници и завистници. През целия си живот те се стремят към успеха, но така и си остават непризнати. Ако все пак се изкачат на върха на славата, то това обикновено не е за дълго, и падането от там означава за тях крах на всичките им надежди. Такива пролетни уж хора са самолюбиви и амбициозни. Те са раздражителни, язвителни, приемат чуждите успехи като собствено поражение. Нудни са и затрупват близките си с безкрайните си оплаквания от съдбата. Мнителни са, вярват в предразсъдъци, нерядко се обръщат към гадателки. Мъжете са мърморковци, трудно е да им се угоди, излишно

гнусливи са. Жените губят много време за тоалета си, отделят голямо внимание на своя външен вид, с часове се въртят пред огледалото, преди да излязат от къщи. На такива деца е добре да се дават имена с твърдо звучене, за да придадат на характера им повече решителност, твърдост, за да се почувства детето по-уверено в себе си.

Априлските хора притежават по-твърд характер, отколкото мартенските. Те настойчиво преследват целите си, смели и решителни са, независимо от това, че не винаги успяват да се реализират пълноценно. Те са практични и здравомислещи. Най-много ги вълнува материалната страна на живота. Леко се издигат в работата си, знаят какво искат. Късмет имат достатъчно, но са излизно амбициозни. В брака си повече разчитат на разума, отколкото на чувствата. Трудно се отказват от обикновения си начин на живот. За мъжете най-важното е стабилността и материалното благополучие. Той по-скоро ще се съгласи да търпи нелюбима жена и да живее в семейство, отколкото да разруши брака си, заменяйки материалните блага с любов. Жената, родена през април обаче, има по-различно отношение към семейния живот. Тя цените добрите отношения със съпруга си, материалната страна за нея остава на заден план. Априлските жени са жизнерадостни, остроумни, във всяка дреболия могат да открият причина за веселие.

следва продължение

ПОКАНИ

На 11 април (четвъртък) от 20.00 часа в музикална къща "Будаи Фоно" ще гостува ТРИО "КАВВАЛИ" (Николай Иванов - композиции, тамбура, пиано, Костадин Генчев - кавал, Стоян Павлов - перкусия).

Представители на новата българска етно музика, експериментирани в проектите си смесването на различни стилове и направления, които преливайки се едни в други, се смесват с препратки към различни традиции. Най-основната линия е обусловена и от самите инструменти, които са и връзката с балканската традиция, но тази линия е непрекъснато обогатявана от бавната екстатичност на индийската рага.

Названието на "КАВВАЛИ" в случая е двусмислие, от една страна визиращо доминирането на традиционния български инструмент кавал, а от друга - използваната на Изток като термин за екстаз по време на музицирането дума "Каввали".

Българското републиканско самоуправление съобщава на всички, че касата на самоуправлението изплаща хонорари само

**в понеделник
от 14.00 до 16.00 ч. и в
сряда от 11.00 до 13.00 ч.**

Българско предаване по унгарското радио:

Всяка сряда от 21.30 часа предаваме българска емисия по унгарското радио. За Будапеща и района предаването можете да слушате на вълните на радио "Калипсо" на 873 клхц (средни вълни). В провинцията предаването се хваща на вълните на регионалните програми на унгарското радио, за Дебрецен и района - на 91,4 мгхц, за Дьор - на 1350, на 1188 и на 1116 клхц, за Ньиредхаза на 1251 клхц, за Пейч на 873 клхц и на 101,7 мгхц, за Сегед на 66,29 и 93,1 мгхц, за Солнок на 1350 клхц и на 88,5 мгхц.

Националната библиотека за чуждестранна литература за осми пореден път организира изложба-базар на изданията на националните и етнически малцинства в Унгария.

В рамките на Международния фестивал на книгата - Будапеща 2002, който ще се проведе от 18-21 април 2002 г. в Международния конгресен център, на щанд № Р-18 можете да се запознаете и закупите книги с художествена и научно-популярна литература, периодика, аудио и видео касети на малцинствата в Унгария.

Правните консултации ще се проведат на 8 и 22 април 2002г. в седалището на Българското републиканско самоуправление. 1093 Budapest, Lónyay u. 41.

Важни телефонни номера на българските институции:

Републиканско самоуправление: 216-4210
Столично самоуправление: 216-4211
Дружество на българите: 216-6560
Посолство на Р. България: 322-0836, 322-0824
Културен институт: 269-4246
Българо-унгарско училище: 474-0536, 474-0537
Православен храм: 215-0039
Хотел "Рила": 216-1621
Ресторант "Царевец": 216-1797

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО РЕПУБЛИКАНСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ И СТОЛИЧНОТО БЪЛГАРСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Български вестник ISSN 1416-3098. Bolgár Hírlap. Megjelenik havonta a Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány, a helyi bolgár önkormányzatok támogatásával. Излиза всеки последен ден от месеца без юли и август. Отговорен издател: Димитър Цуцуманов. Редакция: Татяна Кръстева, Петър Петров, Моника Тютюнкова. Адрес на редакцията: Szerkesztőség: 1093 Budapest, Lónyay u. 41. Tel.: 216-4210. E-mail: bolgonk@mail.axelero.hu. Felelős kiadó: Czuczumanov Dimiter. Szerkesztőség: Kraszteva Tatjana, Petrov Péter, Tyutyunkov Monika. Печатница/Nyomda: PUBLICITAS. Цена/Ára: 50,- Ft. Публикуваните материали изразяват мненията на техните автори. Материали и снимки не се пазят и не се връщат! Всеки брой приключва на 15-то число от месеца.

Искате във Вашето жилище да се чувствате уютно и приятно? Искате да внесете красота и хармония в офиса или градината? Искате да се наслаждавате на свежестта и естетиката на екзотични цветя и декоративни растения?

Нуждаете се от ефектно и разумно поддръждане на Вашата градина?

Искате да изненадате любим човек или приятел с красива композиция от цветя?

Фирма "БУЛЕКС" е на Ваше разположение. Потърсете ни!

Адрес:
Budapest,
Visegrádi út 69. C,II/4
Tel.: 359-39-13
vagy 06-30-376-58-56
E-mail: eltina@gyorsposta.hu

Телевизионното предаване за малцинствата "Рондо" през м. март ще се излъчи на 4 април (четвъртък) от 13.00 ч. (26 минутно тематично издание) и на 18 април (четвъртък) от 13.00 ч. по първи канал на унгарската телевизия.

Участие на Габриела Хаджикостова в театър "Мерилин":

На 25 април театър "Мерилин" ще предложи на своите зрители "Вечер, посветена на творчеството на Бертолд Брехт", а на 26 април - съвременната немска пиеса "Жената-клоун".

СЪЩНОСТ НА ИКОНАТА II.

“Св. ап. Петър”, VI-VII в.

Мъчно може да се проследи произхода и историческото развитие на източно-православната икона през пърното хилядолетие на нашата ера, тъй като до наши дни са запазени много малко от тях. Най-старите икони са изчезнали както поради естественото разрушаване на материали от които са изготвени, така и вследствие на войни, пожари, грабежи и пр. За тях, а и за местата, където са създадени, почти нищо не се знае. Големи щети на иконописното изкуство причинява и иконоборството във Византия (730-843), когато съзнателно са унищожени голям брой от тях. Най-ранните икони, рисувани върху дъска и запазени до днес, са от VI-VII в. и са намерени в Египет, Сирия, Палестина, Синайския полуостров, т.е. в земите на някогашната Византийска империя и то там, където традициите на еллинистическото изкуство били още видими и силни. В катакомбите на Рим, в които са се събирали древните християни, още през II в. имало рисунки по стените, какъвто е случаят с известното изображение “Св. Богородица с младенца и пророк Исай” в катакомбата в Присцила. Не може да се твърди обаче, че още в зараждането на иконописната християнска църква е толерирала рисуването на икони, нито пък, че е имала враждебно отношение към тях. Известно е, че Старият завет отхвърля символистичните изображения, а от друга страна е безспорно, че е съществувал и страх от злоупотреба с почитта към иконата, в смисъл за връщане към идолопокло-

ничеството. Освен това, може да е съществувало и някакво догматично предписание за почитане на иконата или по-общо казано на светите божествени изображения, какъвто е случаят с рисунките в римските катакомби. Фактът, че учените срещат трудности при тълкуването на тези рисунки, в които виждат смесица на гръцко, римско, източно та даже и юдейско влияние още от преди епохата на император Константин Велики (324-337) показва, че да се определи точният и истински произход на иконата не е лесна задача. Някои отнасят нейния произход към II-IV в. и мемориалните живописни изображения на късно-египетската художествена култура в югоизточните области на Римската империя, от типа на тъй наречените “фаюмски портрети”. Известно е, че още по време на династията на Птолемеите в Египет (305-30 г. пр.н.е.) е съществувала практика върху мумията да бъдат поставяни малки дървени табелки, върху които е изрисувал лика на починалия. Стилът на тези рисунки показва един своеобразен натуралистичен плюрионизъм, който ни напомня даже и на импресионизма. При тези портрети всичко е така близко до действителността и пропито с такава индивидуалност, че цо се отнася до формата и колорита те не отстъпват и на най-модерните портрети. Но именно това ги отличава от православната икона. Нейният плосък линеарен стил стои в явно противоречие с какъвто и да е импресионизъм или подражание на действителността.

Друго обяснение за произхода на иконата се търси в предхристиянските езически идоли на руските славянски племена с тяхната първична грубост и вътрешна сила, но това едва ли може да се приеме за възможно тъй като не се засяга същността на иконата, която, както е известно, представлява идеализиран образ, даваща възможност на верующия, чрез възвишаване на душата си, да замени образа на светеца с истински такъв.

От всички опити за обяснение произхода на иконата най-убедителен е този, който я разглежда като функция на византийския духовен, религиозен и художествен живот. Именно Византия става първата и истинска родина на иконата, чийто собствен стил се оформя към VI в. по времето на император Юстиниан I (527-565). Въпреки, че най-общо казано,

иконата може да се смята за по-нататъшно развитие на античния портрет, не трябва да се смята, че византийското изкуство е просто продължение на класическото начало, съчетано с неудачно и несполучливо християнско изпълнение. Напротив, това изкуство, и става въпрос не само за живописната, получава най-съществените си импульси именно от изтока и поради това то носи в себе си всички противоречия на едно компромисно съчетание на класическата гръцко-римската традиция със западноазиатски влияния, като в различни периоди надделява ту едното ту другото течение.

В случая едва ли има по-добро доказателство от изкуството на иконата. Култът към нея, предшестван от култа към св. Кръст и мощите на мъчениците за християнската вяра, все повече се разпространявал и задълбочавал, временно прекъснат от периода на иконоборството. Независимо от последното, сред безкрайните религиозни спорове и борби, теологичните принципи на иконата продължават да се развиват и да икристализират: християнската почит към образа вече се изпълва изцяло с присъствието на обективната божия сила, на преден план излиза трансценденталната връзка между иконата и нейния първообраз. От запазените само няколко икони от предиконоборческия период, като “Богородица на трон между Св. Теодор и Св. Георги” от VI в., “Христос Пантократор” от VI в., “Св. ап. Петър” от VI-VII в., “Тримата момци в пещта” от VII в. изпълнени в енкаустична техника (боята се полага разтворена във въськ), пазищи се и днес в Синайския манастир “Св. Екатерина”, показват, че изкуството вече е тръгнало по нов път – от еллинистическия портрет към новото разбиране за характера и ролята на иконата. Да се вгледаме и образа на Св. ап. Петър (на снимката): той е представен с кръстообразен жезъл в едната и връзка с ключове в другата ръка; погледът, отправен към зрителя, е дълбок и изразителен; от лицето блика жизненост и сила. Пред нас е портрет на жив човек, индивидуално охарактеризиран, но в цялата поза на образа, трактовката на ръцете, дрехите, симетрично разположените над главата кръгли медалioni и схематичния фон не могат да ни подведат, че става въпрос за свято изображение. Всичко това показва едно ново усещане, което ни кара да предчувстваме по-нататъшния път на развитие на източноправославната икона.

Петър Петров